

การพัฒนาบัณฑิตให้เป็นมืออาชีพ: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยศรีปทุม*

Professional Development of the Graduates: Case Study of Sripatum University

จิตราพร ลีละวัฒน์ (Jitraporn Leelawat)**

บทคัดย่อ

ผู้บริหารมหาวิทยาลัยศรีปทุมมุ่งมั่นจัดการศึกษาตามแผนการพัฒนาระดับอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเพื่อให้อุดมศึกษาเป็นแหล่งองค์ความรู้และพัฒนากำลังคนระดับสูงที่มีคุณภาพเพื่อการพัฒนาชาติอย่างยั่งยืน สร้างสังคมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) บนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีบทบาทสูงในสังคมประชาคมอาเซียนและมุ่งสู่คุณภาพอุดมศึกษาระดับนานาชาติ มหาวิทยาลัยศรีปทุมใช้กระบวนการสร้างบัณฑิตให้เป็นมืออาชีพด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1) หลักสูตร ทุกหลักสูตรมีการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (Work Integrated Learning: WIL) โดยใช้รูปแบบสหกิจศึกษา (Cooperative Education) และ การเพิ่มขึ้นของจำนวนนักศึกษาสหกิจศึกษา 2) การติดตามการจัดการสหกิจศึกษา จากนโยบายตามแผนยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยที่เน้นสร้างบัณฑิตให้เป็นนักปฏิบัติมืออาชีพทุกสาขาวิชา การรายงานผลการดำเนินงานสหกิจศึกษาจากผู้เกี่ยวข้องผ่านแบบฟอร์มในระบบออนไลน์ของมหาวิทยาลัย และ การติดตามการนิเทศของอาจารย์นิเทศตามมาตรฐาน และ 3) การประเมินผลความสำเร็จของการดำเนินงานสหกิจศึกษา 3 ด้าน คือ การดำเนินงานของบัณฑิต การมีเครือข่ายกับสถานประกอบการเพิ่มขึ้น และ มหาวิทยาลัยศรีปทุมได้รับการยอมรับในระดับชาติ ผลจากกระบวนการดังกล่าวมหาวิทยาลัยมีบัณฑิตมืออาชีพที่มีคุณภาพ มีความสามารถตรงตามความต้องการของตลาดงาน และสามารถทำงานได้ทันทีหลังสำเร็จการศึกษา

คำสำคัญ: บัณฑิตมืออาชีพ/สหกิจศึกษา/มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Abstract

The execution of education management at Sripatum University is a dedicated commitment to respond to the higher education development plan of the Office of the Higher Education Commission: OHEC. The higher education development plan aims to present higher education as a source of knowledge and development for high quality manpower for sustainable national development as well as promoting a lifelong learning society in

* เพื่อศึกษาการพัฒนาบัณฑิตให้เป็นมืออาชีพ: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยศรีปทุม

To study professional development of the graduates: case study of Sripatum University.

** ผู้อำนวยการ ศูนย์สหกิจศึกษาและพัฒนาอาชีพ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Director, Cooperative Education and Career Development, Sripatum University.

accordance with the Eleventh National Economic and Social Development Plan (2012-2016) which is based on the philosophy of sufficiency economy. As a result, high quality Thai manpower shall play a greater role in the ASEAN community's integration. The higher education shall also aim towards international higher quality education.

The process of developing professional graduates includes three components: 1) Curriculum: all curriculums are integrated with work experience (Work Integrated Learning: WIL) by focusing on the cooperative education format and the increase in the number of college students' involvement in cooperative education. 2) Monitoring of the cooperative education management based on policies under the university's strategic plan which stressed the creation of tertiary graduates as professional practitioners in all disciplines. The report on the implementation of cooperative education by related persons through the form on the university's online system, and supervised by the university monitoring supervisors/instructors. 3) Evaluation is the measurement of success in the implementation of cooperative education which includes three aspects, namely 1.number of graduates who obtain jobs, 2.increase in network with business establishments, and 3.the national recognition the University receives. A result of the said process has enabled Sripatum University to successfully develop higher quality professional graduates. These graduates are able to response to the changing demands of labor markets. They are also ready to work immediately after completed their degrees.

Keywords: Graduate Professional/Cooperative Education/Sripatum University

บทนำ

แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 – พ.ศ. 2559

การศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญในการสร้างความเจริญก้าวหน้าและการพัฒนาของประเทศ (แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559)) ประเทศไทยเผชิญกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยีพลังงานและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและส่งผลกระทบอย่างรุนแรงมากขึ้น เช่น การเปลี่ยนแปลงเพื่อปรับตัวเข้าสู่เศรษฐกิจโลก การรวมกลุ่มเศรษฐกิจภายใต้กรอบการค้าเสรีของอาเซียนกับจีน ญี่ปุ่น และอินเดีย การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่ส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ สังคมของความเป็นวัตถุนิยม สังคมที่เน้นคุณภาพการศึกษาโดยเฉพาะคุณภาพบัณฑิต ดังนั้นอุดมศึกษาไทยในช่วง ปี พ.ศ. 2555-2559 ต้องมีการพัฒนาอย่างก้าวกระโดดเพื่อเป็นแหล่งความรู้ที่ตอบสนองการแก้ไขปัญหาวิกฤตและชี้้นำการพัฒนาที่ยั่งยืนของชาติและท้องถิ่นโดยเร่งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งขึ้นภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และต้องส่งเสริมการพัฒนาประเทศให้สามารถแข่งขันได้ในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพ

ผลิตกำลังคนที่มีศักยภาพตรงตามความต้องการของตลาดงานสามารถทำงานเพื่อดำรงชีพตนเองและเพื่อช่วยเหลือสังคม มีคุณธรรม มีความรับผิดชอบ ดังแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 มี 4 ยุทธศาสตร์ คือ “LEGS” STRATEGY L = Leader of Change Management for Quality Education (All for Quality Education and Quality Education at All) (เปลี่ยนระบบการนำองค์กรให้ขับเคลื่อนอุดมศึกษาแบบองค์รวม) E = Educator Professional (พัฒนาอาจารย์ให้เป็นมืออาชีพ และพัฒนาผู้เชี่ยวชาญมืออาชีพให้เป็นอาจารย์) G = Graduated with Quality and Social Responsibility (ยกระดับคุณภาพบัณฑิตอย่างก้าวกระโดด) S = Satang Utilization (ปฏิรูปการบริหารการเงินอุดมศึกษาเพื่อขับเคลื่อนสถาบันอุดมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ)

ในการวางแผนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยเพื่อตอบสนองนโยบายการศึกษาของรัฐบาลนั้น มหาวิทยาลัยต้องศึกษาแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11 และศึกษาผลประเมินการดำเนินงานของอุดมศึกษาในช่วงปีพ.ศ. 2550-2554 ตามแผนพัฒนาการศึกษา ระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) และข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา ในประเด็นข้อเสนอต่อสถาบันอุดมศึกษา 1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 1.1 สถาบันอุดมศึกษาต้องผลิตบัณฑิตที่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต 1.2 สถาบันอุดมศึกษาต้องดำเนินการตามนโยบายของ สกอ. ในการปรับปรุงหลักสูตรให้เป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติและควรได้รับการรับรองมาตรฐานคุณวุฒิระดับนานาชาติ 1.3 สถาบันอุดมศึกษาต้องพัฒนาคุณภาพของบัณฑิตให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรโดยกำหนดนโยบายให้บัณฑิตทุกคนเข้าสอบใบประกอบวิชาชีพ หรือใบรับรองคุณวุฒิเฉพาะสาขาแห่งชาติ 1.4 สถาบันอุดมศึกษาต้องพัฒนาสถาบันให้มีคุณภาพและศักยภาพ เป็นที่ยอมรับทางวิชาการในระดับภูมิภาคประชาคมอาเซียนและระดับนานาชาติ และ 1.5 สถาบันอุดมศึกษาต้องสนับสนุนการวิจัยเชิงรุกที่มีการกำหนดเป้าหมายอย่างชัดเจนโดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาวิกฤติของประเทศและการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนรวมทั้งสนับสนุนการสร้างเครือข่ายวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยได้นำยุทธศาสตร์ทั้ง 5 ประการของแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ได้แก่ 1) ยกระดับคุณภาพและมาตรฐานผู้เรียน ครู คณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษาและสถานศึกษา 2) ผลิตและพัฒนาคุณภาพกำลังคนรองรับการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันของประเทศ 3) ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม 4) ขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษา และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และ 5) พัฒนาระบบบริหารจัดการและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามาเป็นแนวทางในการวางแผนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัย เห็นได้จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลทั้ง 9 แห่งในประเทศไทยเน้นการสร้างบัณฑิตนักปฏิบัติมืออาชีพ “เราเริ่มนำแนวคิด CDIO มาใช้เมื่อ 2 ปีที่ผ่านมาหลังจากที่ได้ศึกษารายละเอียดและเห็นว่าแนวคิดนี้ตรงกับอัตลักษณ์ของ มทร.ธัญบุรี คือ เราผลิตบัณฑิตนักปฏิบัติคือ เป็น Hands-on professional graduate นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับกรอบคุณวุฒิวิชาชีพด้วยโดยนำร่องที่คณะวิศวกรรมศาสตร์ก่อนคาดว่าจะภายในปีพ.ศ. 2562 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีจะมี “บัณฑิตนักปฏิบัติมืออาชีพ” หรือ Hands-on professional graduate ซึ่งเป็นที่ต้องการของภาคอุตสาหกรรมและสามารถแข่งขันได้ทั้งในและต่างประเทศ” (ณฐา คุปต์ขันธ์, 2558)

กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้จัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย (Thai Qualifications Framework for Higher Education; TQF:HEd) เพื่อเป็นเครื่องมือในการนำนโยบายที่ปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาของชาติในส่วนของมาตรฐานการอุดมศึกษาไปสู่การปฏิบัติในสถาบันอุดมศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมโดยมุ่งเน้นเป้าหมายการจัดการศึกษาที่ผลการเรียนรู้ (Learning Outcomes) ของนักศึกษาซึ่งเป็นการประกันคุณภาพบัณฑิตที่ได้รับคุณวุฒิและสื่อสารให้สังคมชุมชน รวมทั้งสถาบันอุดมศึกษาทั้งในและต่างประเทศเข้าใจได้ตรงกันเชื่อมั่นถึงผลการเรียนรู้ที่บัณฑิตได้รับการพัฒนามาเป็นมาตรฐานที่สามารถเทียบเคียงกันได้กับสถาบันอุดมศึกษาที่ดีทั้งในและต่างประเทศ

มาตรฐานผลการเรียนรู้แต่ละด้านของคุณวุฒิระดับที่ 2 ปริญาตรี อย่างน้อยต้องเป็นดังนี้

1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม สามารถจัดการปัญหาทางคุณธรรม จริยธรรม และวิชาชีพโดยใช้ดุลยพินิจทางค่านิยมความรู้สึกร่วมของผู้อื่น ค่านิยมพื้นฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพ แสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางด้านคุณธรรมและจริยธรรม อาทิ มีวินัย มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริตเสียสละเป็นแบบอย่างที่ดีเข้าใจผู้อื่นและเข้าใจโลก

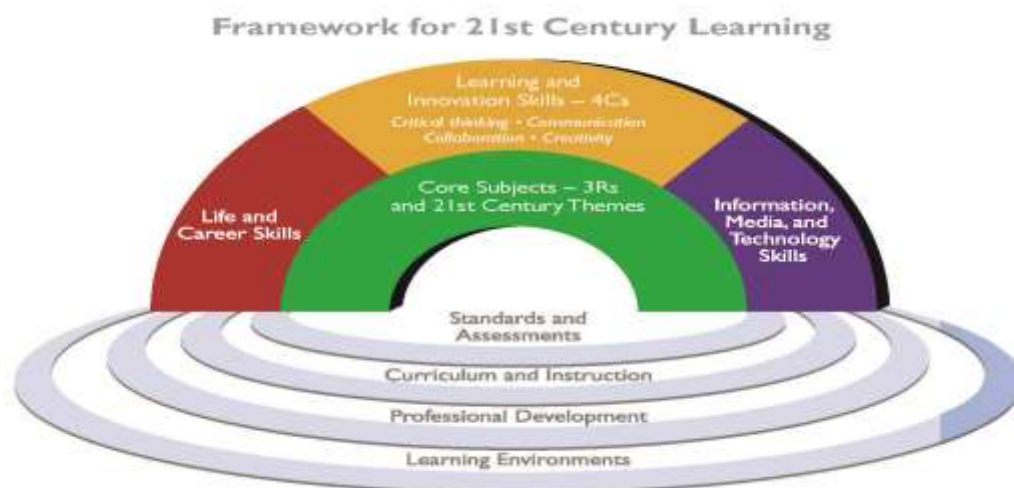
2) ด้านความรู้ มีองค์ความรู้ในสาขาวิชาอย่างกว้างขวางและเป็นระบบ ตระหนักรู้หลักการและทฤษฎีในองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง มีความเข้าใจเกี่ยวกับความก้าวหน้าของความรู้เฉพาะด้านในสาขาวิชาและตระหนักถึงงานวิจัยในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาและการต่อยอดองค์ความรู้ ส่วนหลักสูตรวิชาชีพที่เน้นการปฏิบัติจะต้องตระหนักในธรรมเนียมปฏิบัติ กฎระเบียบข้อบังคับที่เปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์

3) ทักษะทางปัญญา สามารถค้นหาข้อเท็จจริง ทำความเข้าใจและสามารถประเมินข้อมูลแนวคิดและหลักฐานใหม่ๆ จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายและใช้ข้อมูลที่ได้ในการแก้ไขปัญหาและงานอื่นๆ ด้วยตนเอง สามารถศึกษาปัญหาที่ค่อนข้างซับซ้อนและเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขได้อย่างสร้างสรรค์โดยคำนึงถึงความรู้ทางภาคทฤษฎี ประสบการณ์ทางภาคปฏิบัติและผลกระทบจากการตัดสินใจ สามารถใช้ทักษะและความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในเนื้อหาสาระทางวิชาการและวิชาชีพ สำหรับหลักสูตรวิชาชีพนักศึกษาสามารถใช้วิธีการปฏิบัติงานประจำและหาแนวทางใหม่ในการแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม

4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ มีส่วนช่วยและเอื้อต่อการแก้ปัญหาในกลุ่มได้อย่างสร้างสรรค์ไม่ว่าจะเป็นผู้นำหรือสมาชิกของกลุ่ม สามารถแสดงออกซึ่งภาวะผู้นำในสถานการณ์ที่ไม่ชัดเจนและต้องใช้นวัตกรรมใหม่ๆ ในการแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มในการวิเคราะห์ปัญหาได้อย่างเหมาะสมบนพื้นฐานของตนเองและของกลุ่ม รับผิดชอบในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องรวมทั้งพัฒนาตนเองและอาชีพ

5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ สามารถศึกษาและทำความเข้าใจในประเด็นปัญหา สามารถเลือกและประยุกต์ใช้เทคนิคทางสถิติหรือคณิตศาสตร์ที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสมในการศึกษาและแนวทางในการแก้ไขปัญหา ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเก็บรวบรวมข้อมูลประมวลผลแปลความหมายและนำเสนอข้อมูลสารสนเทศอย่างสม่ำเสมอ สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในการพูด การเขียน สามารถเลือกใช้รูปแบบของการนำเสนอที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มบุคคลที่แตกต่างได้

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ภาพที่ 1 21st Century Learning Framework 21st Century Knowledge-and-Skills Rainbow
(<http://www.schoollibrarymonthly.com/articles/img/Trilling-Figure1.jpg>)

ทักษะของคนในศตวรรษที่ 21 ที่คนทุกคนต้องเรียนรู้ตั้งแต่ชั้นอนุบาลไปจนถึงมหาวิทยาลัย และตลอดชีวิต คือ 3R x 7C 3R ได้แก่ Reading (อ่านออก), (W)Riting (เขียนได้) และ (A)Rithmetics (คิดเลขเป็น) 7C ได้แก่ Critical thinking & problem solving (ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา) Creativity & innovation (ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม) Cross-cultural understanding (ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์) Collaboration, teamwork & leadership (ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ) Communications, information & media literacy (ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ) Computing & ICT literacy (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร) Career & learning skills (ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้) (วิจารณ์ พานิช, 2555)

หลักสูตรและการสอนในศตวรรษที่ 21 (21st Century Curriculum & Instruction) จุดเน้น 1) การสอนให้เกิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นเชิงสหวิทยาการของวิชาแกนหลัก 2) สร้างโอกาสที่จะประยุกต์ทักษะเชิงบูรณาการข้ามสาระเนื้อหาและสร้างระบบการเรียนรู้ที่เน้นสมรรถนะเป็นฐาน (Competency-based) 3) สร้างนวัตกรรมและวิธีการเรียนรู้ในเชิงบูรณาการที่มีเทคโนโลยีเป็นตัวเกื้อหนุนการเรียนรู้แบบสืบค้น และวิธีการเรียนจากการใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based) เพื่อการสร้างทักษะขั้นสูงทางการคิด และ 4) บูรณาการแหล่งเรียนรู้ (Learning Resources) จากชุมชนเข้ามาใช้ในโรงเรียน

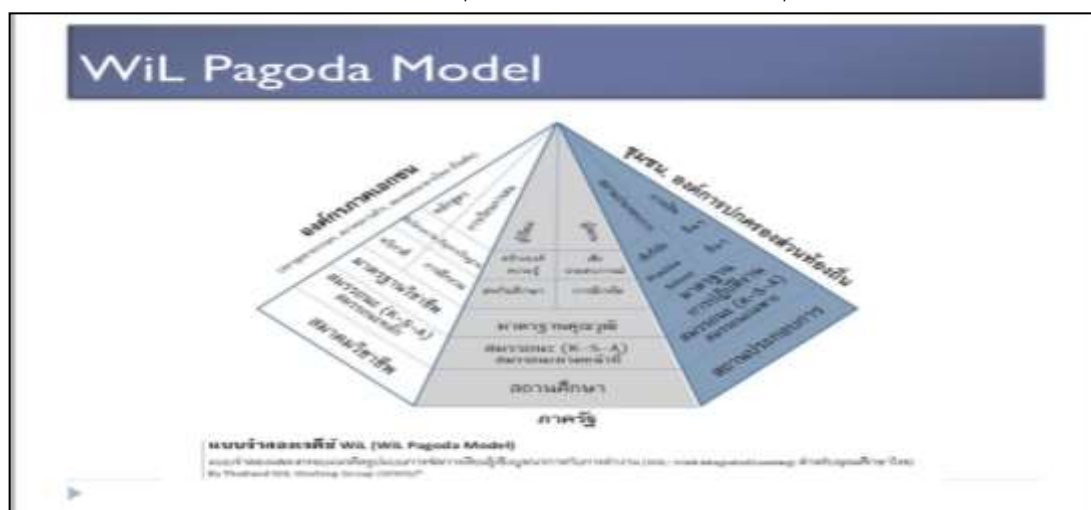
สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (21st Century Learning Environment) 1) สร้างสรรค์แนวปฏิบัติทางการเรียนการสอนที่สนับสนุนจากบุคลากรและสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เกื้อหนุนเพื่อช่วยในการเรียนการสอนบรรลุผล 2) สนับสนุนทางวิชาชีพแก่ชุมชนทั้งในด้านการให้การศึกษา การมีส่วนร่วมการแบ่งปันสิ่งปฏิบัติที่เป็นเลิศระหว่างกันรวมทั้งการบูรณาการหลอมรวมทักษะหลากหลายสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน 3) สร้างผู้เรียน

เกิดการเรียนรู้จากสิ่งที่ปฏิบัติจริงตามบริบทโดยเฉพาะการเรียนรู้แบบโครงงาน 4) สร้างโอกาสในการเข้าถึงสื่อเทคโนโลยี เครื่องมือหรือแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ 5) ออกแบบระบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมทั้งการเรียนรู้เป็นกลุ่มหรือการเรียนรู้รายบุคคล และ 6) นำไปสู่การพัฒนาและขยายผลสู่ชุมชนทั้งในรูปแบบการเผชิญหน้าหรือระบบออนไลน์

การศึกษาเชิงบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงาน (Work Integrated Learning: WIL)

การศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน หรือ WIL เป็นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ที่ช่วยให้นักศึกษามีโอกาสในการประยุกต์ความรู้ทักษะการทำงานและทักษะเฉพาะที่สัมพันธ์กับวิชาชีพได้รู้จักชีวิตการทำงานที่แท้จริงก่อนสำเร็จการศึกษาจุดมุ่งหมายการพัฒนาด้วยการเรียนการสอนแบบ WIL ก็คือสถาบัน การศึกษาได้มีการเชื่อมโยงโลกการศึกษาแบบภาคธุรกิจอุตสาหกรรมเข้าด้วยกันทำให้ประเทศมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีสมรรถนะสูงสามารถแข่งขันในระดับนานาชาติได้ ซึ่งโครงสร้างความร่วมมือประกอบด้วยสถานการศึกษา สถานประกอบการ องค์กรวิชาชีพ นอกจากนี้สถานประกอบการและสถาบันอุดมศึกษายังได้รับประโยชน์ในเชิงความร่วมมือและการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตร

การศึกษารูปแบบ WIL จากทั่วโลกพบว่ามี 9 รูปแบบได้แก่ 1)การกำหนดประสบการณ์ก่อนการศึกษา (Pre-course Experience) 2) การเรียนสลับกับการทำงาน (Sandwich Course) 3) สหกิจศึกษา (Cooperative Education) 4) การฝึกงานที่เน้นการเรียนรู้หรือการติดตามพฤติกรรมการทำงาน (Cognitive Apprenticeship or Job Shadowing) 5) หลักสูตรร่วมมหาวิทยาลัยและอุตสาหกรรม (Joint Industry University Course) 6) พนักงานฝึกหัดใหม่หรือพนักงานฝึกงาน (New Traineeship or Apprenticeship) 7) การบรรจุให้ทำงานหรือการฝึกเฉพาะตำแหน่ง (Placement or Practicum) 8) ปฏิบัติงานภาคสนาม (Fieldwork) 9) การฝึกปฏิบัติงานจริงภายหลังสำเร็จการเรียนทฤษฎี (Post-course Internship) ส่วนการจัดการศึกษาแบบ WIL ในประเทศไทยพบว่า มีรูปแบบที่เด่นชัด 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) ทวิภาคี (DVT) 2) สหกิจศึกษา (Cooperative) 3) การฝึกงาน (Apprentice) 4) การฝึกหัด (Internship) ซึ่ง ปานเพชร ชินินทร (ปานเพชร ชินินทรและวิเชษฐพลายมาศ, 2553) ใช้เป็นรูปแบบการจัดการศึกษาแบบ WIL ในการแก้ปัญหาด้านคุณภาพการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศ

ภาพที่ 2 แบบจำลอง “WiL Pagoda Model” ที่มา: ปานเพชร ชินินทรและวิเชษฐพลายมาศ (2553)

ส่วนการจัดรูปแบบการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงานตาม The World Association for Co-operative Education: WACE มี 10 รูปแบบ ได้แก่ Research, Study Abroad, Student Teaching, Community Service, Cooperative Education, Internships, Service Learning, Clinical Rotations, Industry Attachments and Professional Work Placements และ WIL เป็นการสร้างสะพานเชื่อมโยงระหว่างการศึกษาในปัจจุบันของนักศึกษากับวิชาชีพในอนาคต เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ประยุกต์ใช้และผสมผสานความรู้ทางทฤษฎีที่ได้จากการเรียนกับประสบการณ์การฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการที่อยู่ในโลกแห่งความเป็นจริง (real world) (Martin and Hughes, 2009:8)

บทความนี้ผู้เขียนได้ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา การศึกษาเชิงบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงาน (Work Integrated Learning: WIL) และได้นำทฤษฎีแนวคิดของการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย และการพัฒนาบัณฑิตในศตวรรษที่ 21 มาเป็นกรอบความคิดเพื่อแสดงให้เห็นกระบวนการพัฒนาบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีปทุม ซึ่งสามารถแบ่งผลการศึกษออกเป็น 2 ตอนได้แก่ ตอนที่ 1 มหาวิทยาลัยศรีปทุม (Sripatum University) ตอนที่ 2 การพัฒนาบัณฑิตให้เป็นมืออาชีพของมหาวิทยาลัยศรีปทุม ผ่านกระบวนการ 3 ส่วนคือ 1) หลักสูตร 2) การติดตาม และ 3) การประเมินผล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สถาบันการศึกษาเข้าใจกระบวนการของการสร้างบัณฑิตให้เป็นนักปฏิบัติมืออาชีพทุกสาขาวิชา

ผลการศึกษา

ตอนที่ 1 มหาวิทยาลัยศรีปทุม (Sripatum University)

มหาวิทยาลัยศรีปทุมเป็นมหาวิทยาลัยเอกชนขนาดใหญ่ติด 1 ใน 3 แห่งแรกของประเทศไทย ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2513 โดยยึดมั่นในปรัชญาของผู้ก่อตั้ง ดร.สุข พุคยาภรณ์ “การศึกษาสร้างคน คนสร้างชาติ” มหาวิทยาลัยศรีปทุม มุ่งสร้างนักศึกษาให้เป็นบัณฑิตที่พร้อมด้วย ปัญญา ความเชี่ยวชาญ ความเบิกบาน และคุณธรรม ด้วยระบบการศึกษาที่ให้นักศึกษารู้หลักวิทยาการ รู้คิดสร้างสรรค์ รู้ทันเทคโนโลยี รู้้นำการแก้ปัญหา ร่วมพัฒนาสังคม และดำรงตนอย่างมีคุณค่า ในปี พ.ศ. 2530 มหาวิทยาลัยศรีปทุมได้ขยายการศึกษาก่อตั้งวิทยาเขตชลบุรีเพื่อตอบสนองความต้องการของเยาวชนในส่วนภูมิภาค ในปีพ.ศ. 2537 มหาวิทยาลัย จัดตั้งมหาวิทยาลัยศรีปทุมวิทยาเขตพญาไท เพื่อเปิดสอนหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาสำหรับนักบริหาร และในปี พ.ศ. 2556 มหาวิทยาลัยได้ขยายการเรียนการสอนไปยังจังหวัดขอนแก่น โดยมีความมุ่งมั่นที่จะผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพทั้งทางด้านวิชาการและวิชาชีพออกสู่ตลาดแรงงาน และเพื่อรองรับการขยายตัวของธุรกิจและการค้าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและประเทศเพื่อนบ้านในแถบฝั่งแม่น้ำโขง รวมถึงเพื่อเป็นการตอบสนองการเปิดประชาคมอาเซียนในปีพ.ศ. 2558

มหาวิทยาลัยได้ส่งนักศึกษาปฏิบัติสหกิจศึกษาตั้งแต่ ปีการศึกษา 2545 จนถึงปัจจุบัน ด้วยเห็นความสำคัญของทั้ง 5 ยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ดังกล่าว โดยให้ความสำคัญมากกับการพัฒนาบัณฑิตให้เป็นมืออาชีพสอดคล้องกับความเป็นมืออาชีพ (professionalism) ซึ่ง สุรินทร์ พิศสุวรรณ (2558) อดีตเลขาธิการอาเซียนได้กล่าวไว้ว่า “อาเซียนต้องการคนที่เป็นเลิศ ศักยภาพสูงสุดของเขายู่จุดไหน เขาไปให้ถึงได้ นั่นคือเพียงพอแล้ว ไม่จำเป็นต้องเก่งเท่ากัน ไม่ว่าคุณทำอะไร ขอให้ตั้งใจทำได้ดีที่สุด ขอให้มีความเป็นมืออาชีพเท่านั้น...” คือ การมีความภูมิใจและมีค่านิยมที่ถูกต้องในสิ่งที่ตัวเองทำ พยายาม

รักษาคุณภาพ หรือ ความเป็นเลิศ โลกยุคอาเซียน ทุกคนต้องเป็น multi-functional คือ ต้องทำได้หลาย ๆ อย่าง และควรมีความสามารถในการประกอบอาชีพ 3-4 อาชีพ ก่อนตาย เมื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียนเต็มตัวโอกาสในการทำงานจะกว้างขึ้นโดยแนวคิดแล้วเราสามารถทำงาน ในประเทศไหนในอาเซียนก็ได้เริ่มจากแรงงานที่มี ทักษะ 8 สาขา ได้แก่ แพทย์ พยาบาล วิศวกร ทันตแพทย์ สถาปนิก โรงแรมและสปา การสำรวจจุดเจาะ

ตอนที่ 2 การพัฒนาบัณฑิตให้เป็นมืออาชีพของมหาวิทยาลัยศรีปทุม

ผู้บริหารมหาวิทยาลัยเห็นความสำคัญและมีความมุ่งมั่นจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองตามแนวทางแผนการศึกษาชาติ และ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมีกรอบแนวคิดกระบวนการสร้างบัณฑิตให้เป็นมืออาชีพ ประกอบด้วย หลักสูตร การติดตาม และ การประเมินผล ดังภาพข้างล่างนี้

ภาพที่ 3 กระบวนการสร้างบัณฑิตให้เป็นมืออาชีพ

2.1 หลักสูตร

ตั้งแต่ปีการศึกษา 2555 หลักสูตรของมหาวิทยาลัยศรีปทุม มีการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (Work Integrated Learning: WIL) โดยใช้รูปแบบสหกิจศึกษา (Cooperative Education) ครอบคลุม หลักสูตร รวม 38 หลักสูตร ทั้ง 9 คณะและ 1 วิทยาลัย ส่วนคณะนาร่องที่ส่งนักศึกษาปฏิบัติสหกิจศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2545 คือ คณะบัญชี และ คณะบริหารธุรกิจ ตามลำดับ

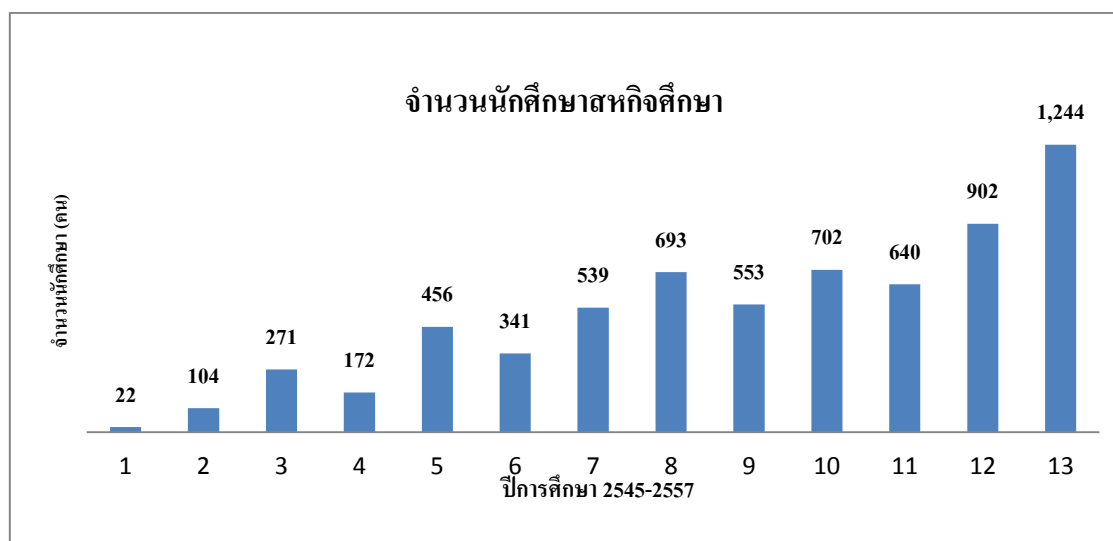
ตารางที่ 1 จำนวนหลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนแบบสหกิจศึกษา (Cooperative Education)

คณะ	จำนวนหลักสูตร	ปีการศึกษาที่เริ่ม
บัญชี	1	2545
บริหารธุรกิจ	6	2546
ศิลปศาสตร์	4	2546
นิเทศศาสตร์	5	2546
เทคโนโลยีสารสนเทศ	4	2548
วิศวกรรมศาสตร์	5	2548
สถาปัตยกรรมศาสตร์	5	2554
ดิจิทัลมีเดีย	2	2555
นิติศาสตร์	1	2555
วิทยาลัยนานาชาติ	5	2555

ทุกหลักสูตรมีการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (Work Integrated Learning: WIL) โดยใช้รูปแบบสหกิจศึกษา (Cooperative Education) เป็นรูปแบบการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experimental Learning) เป็นการศึกษาที่เน้นประสบการณ์ที่ได้รับการปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการ (Work-based Learning) ช่วยให้นักศึกษามีโอกาสประยุกต์ความรู้ ทักษะการทำงาน และทักษะเฉพาะวิชาชีพ ได้รู้จักชีวิตที่แท้จริงของการทำงานก่อนสำเร็จการศึกษา ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการการเรียนรู้กับการทำงานในประเทศไทยมี 4 รูปแบบ ได้แก่ ระบบทวิภาคี (DVT) ระบบสหกิจศึกษา (Cooperative) ระบบฝึกงาน (Apprentice) ระบบการฝึกหัด (Internship) (ปานเพชร ชินินทร, 2553) ส่วนการจัดรูปแบบตาม The World Association for Co-operative Education: WACE มี 10 รูปแบบ ได้แก่ Research, Study Abroad, Student Teaching, Community Service, Cooperative Education, Internships, Service Learning, Clinical Rotations, Industry Attachments and Professional Work Placements และ WIL เป็นการสร้างสะพานเชื่อมโยงระหว่างการศึกษาในปัจจุบันของนักศึกษา กับวิชาชีพในอนาคต เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ประยุกต์ใช้และผสมผสานความรู้ทางทฤษฎีที่ได้จากการเรียนกับประสบการณ์การฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการที่อยู่ในโลกแห่งความเป็นจริง (real world) (Martin and Hughes, 2009:8)

หลักสูตรระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยศรีปทุม จัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (Work Integrated Learning: WIL) เน้นใช้รูปแบบสหกิจศึกษา (Cooperative Education) คือให้นักศึกษาทุกคนต้องอบรมเตรียมความพร้อมสหกิจศึกษาผ่านรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างความรู้ทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพที่หลากหลายในรายวิชาต่างๆของหลักสูตร ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ถึง ชั้นปีที่ 4 และนักศึกษาต้องเรียนวิชาเตรียมสหกิจศึกษา (Pre Cooperative Education) ซึ่งเป็นการศึกษาตลาดแรงงานในสาขาวิชาชีพ ความต้องการจ้างงาน ตำแหน่งงานต่างๆ วิเคราะห์ SWOT ของตนเองว่ามีคุณสมบัติและคุณลักษณะเหมาะสมกับงานลักษณะใด และ การศึกษาสถานประกอบการที่ประสงค์เข้าทำงานหลังสำเร็จการศึกษา เมื่อนักศึกษาผ่านการเรียนเตรียมสหกิจศึกษา (Pre Cooperative Education) นักศึกษาสามารถเรียนวิชาสหกิจศึกษา (Cooperative Education) จำนวน 6 หน่วยกิต

แต่เดิมมหาวิทยาลัยมีการจัดการศึกษาเน้นการทำงาน (Work Integrated Learning: WIL) หลายรูปแบบ เช่น การฝึกงานภาคฤดูร้อน ณ สถานประกอบการเป็นเวลา 6 สัปดาห์ หรือ 200 ชั่วโมง ของทุกคณะ และ การทำโครงการ (Project Based Learning) จำนวน 1-2 ภาคการศึกษา โดยเฉพาะคณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ และคณะดิจิทัลมีเดีย (ระเบียบการและหลักสูตร การศึกษามหาวิทยาลัยศรีปทุมระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2555) ที่ใช้ทั้งสหกิจศึกษา และ การทำโครงการ ทำให้อาจารย์นักศึกษาสหกิจศึกษาของมหาวิทยาลัยศรีปทุมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปีการศึกษา 2545-2557 ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 กราฟจำนวนนักศึกษาสหกิจศึกษาปีการศึกษา 2545-2557

2.2 การติดตามการจัดการศึกษาสหกิจศึกษา

การดำเนินงานสหกิจศึกษาของมหาวิทยาลัยตั้งแต่ปีการศึกษา 2545 จนถึงปัจจุบัน ได้ปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานสหกิจศึกษาของสถานศึกษาอย่างเคร่งครัด ประการสำคัญที่สุดเริ่มจากผู้บริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัย ให้การสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนรูปแบบสหกิจศึกษา มีการจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นด้านต่างๆ อาทิ จัดตั้งศูนย์สหกิจศึกษาและพัฒนาอาชีพให้เป็นหน่วยงานกลางทำหน้าที่สนับสนุนงานสหกิจศึกษาให้แก่คณะ หลักสูตร (มาตรฐานและการประกันคุณภาพการดำเนินงานสหกิจศึกษา สมาคมสหกิจศึกษาไทย, 2552) อย่างต่อเนื่องและมีการปรับปรุงให้เกิดประสิทธิภาพดีขึ้น ซึ่งการติดตามการจัดการศึกษาสหกิจศึกษาของมหาวิทยาลัยประกอบด้วย นโยบาย รายงานผลการดำเนินงานสหกิจศึกษา และการนิเทศของอาจารย์นิเทศ

2.2.1 นโยบายการจัดการสหกิจศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีปทุมมีนโยบายการจัดการสหกิจศึกษาที่ชัดเจนได้นำมาเป็นแผนยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยที่จะสร้างบัณฑิตให้เป็นนักปฏิบัติมืออาชีพทุกสาขาวิชา ดังนั้นทุกคณะจึงต้องมีแผนดำเนินงานระดับคณะ และ ระดับสาขาวิชา เพื่อสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ และเมื่อสิ้นปีการศึกษาคณะ และ สาขาวิชาส่งรายงานเพื่อนำเสนอต่อมหาวิทยาลัยถึงความสำเร็จดังกล่าว

2.2.2 รายงานผลการดำเนินงานสหกิจศึกษา

ศูนย์สหกิจศึกษาและพัฒนาอาชีพ มหาวิทยาลัยศรีปทุมได้จัดทำแบบฟอร์มในระบบออนไลน์ขึ้นเพื่อให้ นักศึกษาสหกิจศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา/อาจารย์นิเทศ และพนักงานพี่เลี้ยงของสถานประกอบการใช้บันทึก สรุป รายงานผล ในกระบวนการสหกิจศึกษา (ก่อน ระหว่าง และ หลังปฏิบัติสหกิจศึกษา) ได้แก่

แบบฟอร์มสำหรับนักศึกษาสหกิจศึกษา

- 1) แผนการปฏิบัติงานสหกิจศึกษา
- 2) แบบแจ้งการส่งรายงานการปฏิบัติงานสหกิจศึกษา
- 3) รูปแบบการเขียนรายงานโครงงานสหกิจศึกษา

แบบฟอร์มสำหรับอาจารย์ที่ปรึกษา

- 1) แบบแจ้งยืนยันการนิเทศงานสหกิจศึกษา
- 2) แบบประเมินการนิเทศงาน ครั้งที่ 1-2
- 3) แบบประเมินรายงานและการนำเสนอ
- 4) แบบสรุปการประเมินผลการเข้าร่วมสหกิจศึกษา (สำหรับอาจารย์ที่ปรึกษา/อาจารย์นิเทศ)

แบบฟอร์มสำหรับสถานประกอบการ

- 1) แบบตอบรับเข้าร่วมสหกิจศึกษา
- 2) แบบประเมินการปฏิบัติงานสหกิจศึกษา
- 3) แบบรายงานสรุปผลงานนักศึกษาสหกิจศึกษาที่สถานประกอบการนำไปใช้ประโยชน์

2.2.3 การนิเทศงานของอาจารย์นิเทศ

การนิเทศงานเป็นส่วนสำคัญในการติดตามการดำเนินงานสหกิจศึกษา มหาวิทยาลัยให้ความสำคัญกับการนิเทศงานมากโดยมหาวิทยาลัยยึดตามมาตรฐานและการประกันคุณภาพการดำเนินงานสหกิจศึกษา สมาคมสหกิจศึกษาไทย ปี 2552 ได้แก่

- 1) อาจารย์นิเทศต้องเป็นอาจารย์ประจำสาขาวิชาที่นักศึกษาสังกัดอยู่ และได้ผ่านการอบรมการนิเทศ มีแผนการนิเทศนักศึกษา
- 2) ในการนิเทศมีการประชุมร่วมกัน 3 ฝ่าย ระหว่างพนักงานพี่เลี้ยง นักศึกษา และ อาจารย์นิเทศ
- 3) อาจารย์นิเทศติดตามความก้าวหน้าของนักศึกษา ประเมินผลและให้ข้อเสนอแนะแก่นักศึกษาตามความจำเป็น
- 4) ในสัปดาห์สุดท้ายของสหกิจศึกษาอาจารย์นิเทศเข้ารับฟังการนำเสนอผลการปฏิบัติงานของนักศึกษาร่วมกับพนักงานพี่เลี้ยง ผู้บริหารองค์กร และประเมินผลงานพร้อมให้ข้อเสนอแนะ

นอกเหนือจากมาตรฐานดังกล่าวมหาวิทยาลัยศรีปทุมยังได้เพิ่มมาตรฐานในการนิเทศได้แก่

- 1) นิเทศจำนวน 2 ครั้ง ต่อนักศึกษา 1 คน ณ สถานประกอบการ ในระยะเวลาเดือนแรก และเดือนสุดท้ายของการปฏิบัติงานสหกิจศึกษา
- 2) มีค่าตอบแทนให้อาจารย์นิเทศ ได้แก่ ค่ารถ ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าตรวจโครงการงานของนักศึกษา

3. การประเมินผล

มหาวิทยาลัยได้การประเมินผลความสำเร็จของการดำเนินงานสหกิจศึกษาใน 3 ด้าน คือ การดำเนินงานของบัณฑิต การมีเครือข่ายกับสถานประกอบการ และ มหาวิทยาลัยศรีปทุมได้รับการยอมรับในระดับชาติ

3.1 การดำเนินงานของบัณฑิต

มหาวิทยาลัยศึกษาว่านักศึกษาของมหาวิทยาลัยที่ผ่านสหกิจศึกษาจะเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ (ตามแผนการดำเนินการส่งเสริมสหกิจศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2556-2558, 2556) คุณภาพบัณฑิตจะเกิดจากการได้รับประสบการณ์จากการปฏิบัติงานจริงในองค์กรผู้ใช้บัณฑิต (Work Base Learning) ที่จะช่วยพัฒนาศักยภาพและความสามารถของนักศึกษาให้เกิดการเชื่อมโยงและประยุกต์ความรู้ทางทฤษฎีสู่การปฏิบัติงานจริง และต่อยอดองค์ความรู้สู่การสร้างองค์ความรู้นวัตกรรมใหม่ๆ ได้อย่างต่อเนื่องต่อไป ทั้งยังส่งเสริม

ทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานในวิชาชีพ และการดำรงชีวิตในสังคม ส่งผลให้นักศึกษาที่ผ่านสหกิจศึกษาเป็นผู้สำเร็จการศึกษาที่มีคุณลักษณะตรงตามความต้องการขององค์กรผู้ใช้บัณฑิตตลอดจนมีคุณภาพที่แข่งขันได้ในอาเซียนและตลาดโลกและจากผลสัมฤทธิ์ของสหกิจศึกษาจากผลการประเมินของสถาบัน อุดมศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาพบว่า บัณฑิตสหกิจศึกษาได้งานเร็วกว่าและมากกว่าบัณฑิตที่ไม่ได้เข้าร่วมสหกิจศึกษา ผู้ประกอบการพอใจคุณภาพบัณฑิตสหกิจศึกษา สูงกว่าบัณฑิตที่ไม่ได้เข้าร่วมสหกิจศึกษา สถาบันอุดมศึกษาเห็นว่าผู้ที่ผ่านสหกิจศึกษามีวุฒิภาวะความรับผิดชอบและมีวินัยมากขึ้น (ศูนย์สหกิจศึกษาและพัฒนาอาชีพ มหาวิทยาลัยศรีปทุม , 2558)

มหาวิทยาลัยศรีปทุมให้ความสำคัญมากกับการสำรวจและเก็บสถิติเพื่อให้ทราบผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาสหกิจศึกษาโดยศูนย์สหกิจศึกษาและพัฒนาอาชีพเก็บข้อมูลจากแบบฟอร์มพนักงานพี่เลี้ยง Supervisor ของสถานประกอบการให้ข้อมูล ได้แก่ การคาดว่าสถานประกอบการจะรับนักศึกษาสหกิจศึกษาเข้าเป็นพนักงานประจำ การประเมินผลการปฏิบัติงานนักศึกษาสหกิจศึกษา (แบบ (FM สก.-05)) ดังตารางที่ 2-3 และได้ทำการสำรวจการได้งานทำของผู้สำเร็จการศึกษาและการได้งานทำของนักศึกษาสหกิจศึกษาหลังเสร็จสิ้นการปฏิบัติงานสหกิจศึกษาเป็นประจำทุกปีตามเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษา (Quality Assurance) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 2 สถานประกอบการคาดว่าจะรับนักศึกษาสหกิจศึกษาเป็นพนักงานประจำปีการศึกษา 2554- 2556

คณะ	ปีการศึกษา 2554 ร้อยละการรับทำงาน	ปีการศึกษา 2555 ร้อยละการรับทำงาน	ปีการศึกษา 2556 ร้อยละการรับทำงาน
บัญชี	70	86	96
ศิลปศาสตร์	78	80	80
วิศวกรรมศาสตร์	80	87	100
เศรษฐศาสตร์	65	100	-
เทคโนโลยีสารสนเทศ	64	75	83
นิเทศศาสตร์	67	66	73
บริหารธุรกิจ	77	82	88
วิทยาลัยนานาชาติ	100	100	100
ค่าเฉลี่ยรวม	75.13	84.50	88.57

จากตาราง พบว่าสถานประกอบการคาดว่าจะรับนักศึกษาสหกิจศึกษาเข้าเป็นพนักงานประจำปีการศึกษา 2556 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 88.57 สูงกว่าค่าเฉลี่ยปีการศึกษา 2555 และปีการศึกษา 2554 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 การประเมินผลการปฏิบัติงานของนักศึกษาสหกิจศึกษา ปีการศึกษา 2555- 2556

หัวข้อประเมิน	ปีการศึกษา 2555	ปีการศึกษา 2556	ระดับความพึง พอใจ
ผลสำเร็จของงาน	4.54	4.50	มากที่สุด
1.1 ปริมาณงาน	4.58	4.56	มากที่สุด
1.2 คุณภาพงาน	4.50	4.45	มาก
ความรู้ความสามารถ	4.43	4.45	มาก
2.1 ความรู้ความสามารถทางวิชาการ	4.43	4.46	มาก
2.2 ความสามารถในการเรียนรู้และประยุกต์วิชาการ	4.49	4.51	มากที่สุด
2.3 วิจารณ์ญาณและการตัดสินใจ	4.32	4.33	มาก
2.4 การจัดการและการวางแผน	4.36	4.36	มาก
2.5 ทักษะการสื่อสาร	4.44	4.47	มาก
2.6 ความเหมาะสมต่อตำแหน่งงานที่ได้รับมอบหมาย	4.55	4.55	มากที่สุด
ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่	4.52	4.51	มากที่สุด
3.1 ความรับผิดชอบและเป็นผู้ที่ไว้วางใจได้	4.51	4.52	มากที่สุด
3.2 ความสนใจ อุทิศสาหะในการทำงาน	4.55	4.52	มากที่สุด
3.3 ความสามารถเริ่มต้นทำงานได้ด้วยตนเอง	4.40	4.37	มาก
3.4 การตอบสนองต่อการสั่งการ	4.62	4.63	มากที่สุด
ลักษณะส่วนบุคคล	4.66	4.67	มากที่สุด
4.1 บุคลิกภาพและการวางตัว	4.58	4.59	มากที่สุด
4.2 มนุษยสัมพันธ์	4.71	4.75	มากที่สุด
4.3 ความมีระเบียบวินัย ปฏิบัติตามวัฒนธรรมขององค์กร	4.56	4.58	มากที่สุด
4.4 คุณธรรมและจริยธรรม	4.79	4.79	มากที่สุด

จากตาราง พบว่า การประเมินผลการปฏิบัติงานของนักศึกษาสหกิจศึกษามีระดับความพึงพอใจมากที่สุดได้แก่ ผลสำเร็จของงาน ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ และ ลักษณะส่วนบุคคล

ตารางที่ 4 การได้งานทำของนักศึกษาสหกิจศึกษาหลังเสร็จสิ้นการปฏิบัติงานสหกิจศึกษา

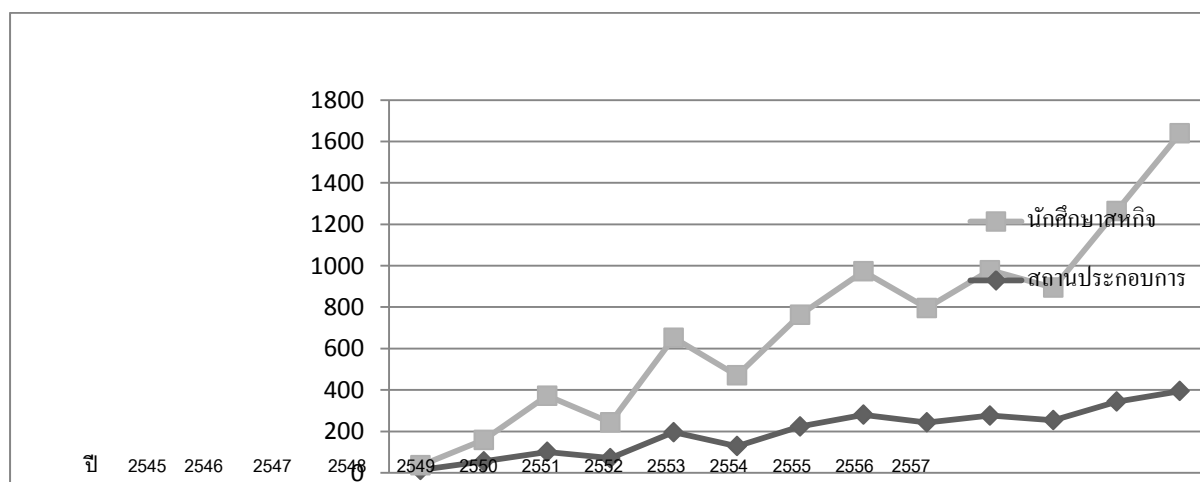
คณะ	ปีการศึกษา 2554 ร้อยละการได้งานทำ	ปีการศึกษา 2555 ร้อยละการได้งานทำ	ปีการศึกษา 2556 ร้อยละการได้งานทำ
บัญชี	95.83	87.50	98.67
ศิลปศาสตร์	90.00	86.05	90.91
วิศวกรรมศาสตร์	100.00	100.00	87.50
เศรษฐศาสตร์	88.24	100.00	100.00

เทคโนโลยีสารสนเทศ	100.00	85.71	95.45
นิเทศศาสตร์	86.74	82.70	90.86
บริหารธุรกิจ	92.41	88.27	98.32
วิทยาลัยนานาชาติ	85.71	85.71	84.62
ค่าเฉลี่ยรวม	90.28	85.76	93.07

จากตาราง พบว่านักศึกษาสหกิจศึกษาได้งานทำหลังเสร็จสิ้นการปฏิบัติงานสหกิจศึกษา ปีการศึกษา 2556 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 93.07 สูงกว่าค่าเฉลี่ยปีการศึกษา 2555 และปีการศึกษา 2554 ตามลำดับ

3.2 การมีเครือข่ายสถานประกอบการ

อาจกล่าวได้ว่าการดำเนินงานสหกิจศึกษาของมหาวิทยาลัยประสบความสำเร็จเกิดจากการมีเครือข่ายสถานประกอบการจำนวนมากทั้งที่เป็นบริษัทมหาชน บริษัทข้ามชาติ ขนาดใหญ่ บริษัทขนาดกลางและบริษัทขนาดย่อม (SMEs) ซึ่งความสำเร็จดังกล่าวนี้เกิดจากความร่วมมือความสามารถของอาจารย์ประจำคณะ ประจำหลักสูตรที่มีเครือข่ายกับสถานประกอบการ ประกอบกับหน่วยงานศูนย์สหกิจศึกษาและพัฒนาอาชีพทำหน้าที่ติดต่อประสานหาสถานประกอบการใหม่ๆ เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และขณะเดียวกันก็ต้องรักษาความสัมพันธ์กับสถานประกอบการเดิมเพื่อรองรับการปฏิบัติสหกิจศึกษาของนักศึกษาที่เพิ่มจำนวนขึ้นทุกปีโดยเฉพาะปีการศึกษา 2557 มีจำนวนสถานประกอบการ 395 แห่ง มีจำนวนนักศึกษา 1,244 คน (รายงานสรุปจำนวนสถานประกอบการที่เข้าร่วมโครงการสหกิจศึกษา มหาวิทยาลัยศรีปทุม ปีการศึกษา 2545-2557)

ภาพที่ 5 กราฟจำนวนสถานประกอบการที่เข้าร่วมโครงการสหกิจศึกษา มหาวิทยาลัยศรีปทุม

จากกราฟพบว่า จำนวนสถานประกอบการและจำนวนนักศึกษาสหกิจศึกษาเพิ่มขึ้น ยกเว้นในปีการศึกษา 2548 ปีการศึกษา 2550 และ ปีการศึกษา 2553 ที่ลดลงเนื่องจากจำนวนนักศึกษาแรกเข้าลดลง และมีการปรับแผนการศึกษา

3.3 มหาวิทยาลัยศรีปทุมได้รับการยอมรับในระดับชาติ

ผลจากการดำเนินงานสหกิจศึกษาของมหาวิทยาลัยนับจากปีการศึกษา 2545 ถึงปีการศึกษา 2557 มหาวิทยาลัย มีความภาคภูมิใจที่ได้รับการยอมรับด้านการจัดการสหกิจศึกษาดีเด่น 3 รางวัล คือ ปีพ.ศ. 2553 ได้รับรางวัลระดับชาติ “สถานศึกษาดารุงด้านการดำเนินงานสหกิจศึกษา” หมายถึงสถาบันการศึกษาที่เพิ่งเริ่มดำเนินการสหกิจศึกษา ปีพ.ศ. 2556 ได้รางวัลระดับชาติ “สถานศึกษาดำเนินงานสหกิจศึกษาดีเด่น” หรือเรียกว่ารางวัลเยี่ยมยอดสูงสุด และ ปีพ.ศ. 2558 ได้รางวัลโครงการสหกิจศึกษารองดีเด่นระดับชาติ ประเภทด้าน สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และ การจัดการ ซึ่งการที่มหาวิทยาลัยจะได้รับรางวัลเหล่านี้จะต้องผ่านกระบวนการคัดเลือกในระดับเครือข่ายย่อยแบ่งตามภูมิภาคที่ตั้งของสถาบันการศึกษาก่อน กล่าวคือ หนึ่งเครือข่ายมีสถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนสหกิจศึกษาประมาณ 30-44 สถาบันการศึกษาและเมื่อสถาบันการศึกษาใดผ่านได้รับเป็นที่ 1 ของระดับเครือข่ายก็จะต้องแข่งขันกับอีก 9 เครือข่ายทั่วประเทศจนได้รับคัดเลือกเป็นที่ 1 ของระดับประเทศ มหาวิทยาลัยศรีปทุมมีความภาคภูมิใจกับรางวัลแห่งความสำเร็จในการดำเนินการจัดการเรียนแบบสหกิจศึกษาอย่างต่อเนื่องและเข้มแข็งตลอดระยะเวลา 13 ปี (รายงานสรุปรางวัลที่มหาวิทยาลัยศรีปทุม ได้รับปีพ.ศ. 2553-2558)

ตารางที่ 5 รางวัลสหกิจศึกษาดีเด่นระดับชาติ ได้รับ ปีพ.ศ. 2553-2558

ลำดับ	ชื่อรางวัล	ปีพ.ศ.
1	สถานศึกษาดารุงด้านการดำเนินงานสหกิจศึกษา	2553
2	สถานศึกษาดำเนินงานสหกิจศึกษาดีเด่น	2556
3	โครงการสหกิจศึกษารองดีเด่นระดับชาติประเภท ด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และ การจัดการ	2558

นอกจากรางวัลระดับชาติที่มหาวิทยาลัยศรีปทุมได้รับแล้วนั้น มหาวิทยาลัยยังได้รับรางวัลระดับเครือข่ายภาคกลางตอนบนซึ่งเครือข่ายที่มหาวิทยาลัยศรีปทุมเป็นสมาชิกมี 44 สถาบันการศึกษา รางวัลที่ได้รับรวมทั้งสิ้น 33 รางวัล (รายงานสรุปรางวัลที่มหาวิทยาลัยศรีปทุมได้รับปีพ.ศ. 2553-2558)

ตารางที่ 6 รางวัลสหกิจศึกษาดีเด่น ระดับเครือข่ายภาคกลางตอนบน ปีพ.ศ. 2553-2558

ลำดับ	ชื่อรางวัล	จำนวนรางวัล
1	สถานศึกษาดำเนินงานสหกิจศึกษาดีเด่น	3
2	สถานศึกษาดารุงด้านการดำเนินงานสหกิจศึกษา	1
3	ผู้บริหารสหกิจศึกษาดีเด่นในสถานศึกษา (หรือผู้ปฏิบัติงาน)	3
4	โครงการสหกิจศึกษาดีเด่น ด้านวิทยาศาสตร์ และ เทคโนโลยี	5
5	โครงการสหกิจศึกษาดีเด่น ด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และ การจัดการ	12
6	สถานประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมดำเนินงานสหกิจศึกษาดีเด่น	1
7	สถานประกอบการดำเนินงานสหกิจศึกษาดีเด่น ขนาดใหญ่	2

8	ผู้บริหารสถานประกอบการดีเด่นด้านการดำเนินงานสหกิจศึกษา (หรือผู้ปฏิบัติงาน)	2
9	นักศึกษาสหกิจศึกษานานาชาติดีเด่น	1
10	นวัตกรรมสหกิจศึกษา	3
	รวม	33

ทั้งนี้ นอกจากมหาวิทยาลัยศรีปทุมจะได้รับการยอมรับในระดับชาติแล้วยังได้รับการยอมรับระดับโลก กล่าวคือ เมื่อปี 2013 ผู้บริหารมหาวิทยาลัย รองอธิการบดีได้รับแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการของสหกิจศึกษาโลก WACE (The World Association for Cooperative Education) และ มหาวิทยาลัยศรีปทุมเข้าสู่สหกิจศึกษานานาชาติด้วยการเข้าร่วมโครงการกับ WACE-ISO@SUT มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ซึ่งเป็นโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาสหกิจศึกษาจากประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศแคนาดา และประเทศออสเตรเลีย

สรุปและอภิปรายผล

กล่าวได้ว่ามหาวิทยาลัยศรีปทุมมีการกระบวนการสร้างบัณฑิตให้เป็นมืออาชีพซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ องค์ประกอบแรกคือการจัดการเรียนการสอนแบบสหกิจศึกษา (Cooperative Education) ครอบคลุมหลักสูตรตั้งแต่ ปีการศึกษา 2555 องค์ประกอบที่สองคือการติดตามการจัดการศึกษาสหกิจศึกษามีการกำหนดนโยบายการจัดการสหกิจศึกษาที่ชัดเจน การรายงานผลการดำเนินงานสหกิจศึกษาตามแบบฟอร์มในระบบออนไลน์ครอบคลุมกระบวนการสหกิจศึกษา (ก่อนระหว่าง และหลังปฏิบัติสหกิจศึกษา) การนิเทศงานของอาจารย์นิเทศ และ องค์ประกอบที่สามคือการประเมินผลความสำเร็จของการดำเนินงานสหกิจศึกษาครบ 3 ด้าน ได้แก่ การดำเนินงานของบัณฑิต การมีเครือข่ายกับสถานประกอบการ และ มหาวิทยาลัยศรีปทุมได้รับการยอมรับในระดับชาติ ทั้งนี้ความสำเร็จของพัฒนาบัณฑิตให้มีคุณภาพเพื่อให้บัณฑิตมีศักยภาพตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ และทำให้เป็นบัณฑิตที่สามารถทำงานได้ทันทีหลังสำเร็จการศึกษาซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของณัฐพิงค์ อูทองและคณะ (2557) เรื่องรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการกับการทำงาน (WiL) ของสถานศึกษาสมาชิกเครือข่ายพัฒนาสหกิจศึกษาภาคกลางตอนบน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ของการจัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการกับการทำงานด้านนักศึกษา นักศึกษาเข้าใจกระบวนการเรียนการสอนและหลักสูตรที่จะฝึกตนเองให้มีความพร้อมในการพัฒนาศักยภาพมากขึ้น มีทักษะในการเชื่อมโยง และบูรณาการความรู้เข้ากับการทำงานทำให้เกิดความเชี่ยวชาญ ได้รับโอกาสจ้างงานหลังสำเร็จการศึกษา และ ด้านสถานประกอบการ ได้นักศึกษาที่มีศักยภาพและสามารถทำงานให้หน่วยงานอย่างเต็มที่ ให้เป็นกระบวนการของการคัดเลือกพนักงานและใช้เวลาในการฝึกพนักงานน้อยลง ผลการวิจัยของเสาวนีย์ ศรีจันทร์นิล (2557) เรื่องการประเมินผลโครงการสหกิจศึกษาวิทยาลัยราชพฤกษ์ สาขาวิชาการบัญชี พบว่า ผู้ประกอบการมีความพึงพอใจการปฏิบัติงานของนักศึกษาในระดับมากที่สุดด้านบุคลิกภาพ การปรับตัว การวางแผนการทำงาน ความสามารถในการสื่อสาร ความรับผิดชอบ ทักษะคิดต่องาน และคุณภาพในการตัดสินใจ ผลการวิจัยของรัชฎาพร เกตานนท์ แนวแห่งธรรม (2558) เรื่องการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร พบว่าการจัดการเรียน

การสอนของสาขาพัฒนศึกษาต้องส่งเสริมทักษะทางปัญญาและการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและเทคโนโลยีให้แก่ นักศึกษาให้มากยิ่งขึ้นด้วยการจัดการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ค้นคว้าด้วยตนเอง และฝึกทักษะ ทางกระบวนการคิดให้ครบทั้ง 4 ด้าน คือ การคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างมี วิจารณ์ญาณ และ การคิดสร้างสรรค์ โดยการให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็น การอภิปราย การโต้แย้ง และการ นำเสนอผลงานที่ตนเองไปค้นคว้ามาด้วยรูปแบบการนำเสนอที่สร้างสรรค์แปลกใหม่ตลอดจนเปิดโอกาสให้ นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติจริงในพื้นที่หรือชุมชนสังคมให้มากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นมีการศึกษาของสุดา สมอแก้วและ คณะ(2557) เรื่องพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของบุคลากรในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียน ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 พบว่า พฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของบุคลากรในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มี 3 ด้าน คือ ด้านการสื่อสารแบบเปิด ด้านการเป็นผู้นำ และด้านความมีมนุษยสัมพันธ์ ดังนั้นการพัฒนาบัณฑิต ให้เป็นมืออาชีพของมหาวิทยาลัยศรีปทุมจึงเป็นการสร้างประโยชน์ให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนและผู้ที่ ได้ผลประโยชน์สูงสุดคือบัณฑิตนั่นเอง

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

ณฐา คุปต์ขันธ์. “มทร.ธัญบุรีตั้ง “CDIO” โมเดลสร้าง บัณฑิตนักปฏิบัติมืออาชีพ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :

<http://www.news.rmutt.ac.th/archives/43207>(วันที่สืบค้นข้อมูล 23 มีนาคม 2558)

ณัฏฐพงษ์ อูทอง และคณะ. (2557). “รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการกับการทำงาน (WIL) ของสถานศึกษาสมาชิกเครือข่ายพัฒนาสหกิจศึกษาภาคกลางตอนบน”.

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

ปานเพชร ชินินทร และวิเชษฐ์ พลายมาศ. (2553). “การศึกษาปัจจัยความสำเร็จของการจัดการศึกษาเชิง บูรณาการกับการทำงานสำหรับอุดมศึกษาไทย (Work integrated Learning: Wil)”.

การประชุมวิชาการครั้งที่ 7 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน คณะวิทยาศาสตร์และ สิ่งแวดล้อม 7-8 ธันวาคม 2553.

มหาวิทยาลัยศรีปทุม. (2555). “ระเบียบการและหลักสูตรการศึกษามหาวิทยาลัยศรีปทุมระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2555”. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

รัชฎาพร เกตานนท์ แนวแห่งธรรม.(2558). “การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะ บัณฑิตที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.” Veridian E-Journal Silpakorn University สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ ปีที่ 8, ฉบับที่ 2 (เดือนพฤษภาคม-สิงหาคม):12.

วิจารณ์ พานิช. (2555). “วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21”. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

ศูนย์สหกิจศึกษาและพัฒนาอาชีพ มหาวิทยาลัยศรีปทุม. (2558). “รายงานการดำเนินงานสหกิจศึกษามหาวิทยาลัย ศรีปทุม พ.ศ. 2545-2557”.

สุดา สมอแก้ว. (2557). “พฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของบุคลากรในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 10” Veridian E-Journal Silpakorn University สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ ปีที่ 7, ฉบับที่ 2 (เดือนพฤษภาคม-สิงหาคม):1.

สุรินทร์ พิศสุวรรณ, “ทิศทางและก้าวต่อไปของการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ภายใต้ประชาคมอาเซียน”. (ออนไลน์เข้าถึงได้จาก). [http:// www.asccthailand. org/ascenet2/images/users : /.../Summary_DrSurin.pdf](http://www.asccthailand.org/ascenet2/images/users:/.../Summary_DrSurin.pdf) (วันที่สืบค้นข้อมูล 25 มีนาคม 2558)

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2551). “กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551- 2565)”. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2555). “แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)”. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2552). “เอกสารแนบท้ายประกาศคณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่อง แนวทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552”. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและสมาคมสหกิจศึกษาไทย. (2552). “มาตรฐานและการประกันคุณภาพการดำเนินงานสหกิจศึกษา”. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ.

เสาวนีย์ ศรีจันทร์นิล. (2557) “การประเมินผลโครงการสหกิจศึกษาวิทยาลัยราชพฤกษ์ สาขาวิชาการบัญชี”. วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์. Vol 8, No 1.

ภาษาต่างประเทศ

Martin, A. and Hughes, H., (2009):8 How to Make the Most of Work Integrated Learning: A Guide for Students, Lecturers & Supervisors.